

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі запропоновано вирішення наукового завдання з удосконалення механізму забезпечення інноваційного розвитку промислових підприємств, що має важливе значення для підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на національному та міжнародному ринках. Основні науково-практичні результати, отримані під час дослідження, полягають у такому.

1. Сформовано понятійно-категоріальний апарат наукового дослідження в контексті механізму забезпечення інноваційного розвитку підприємства. Запропоновано авторський підхід до визначення поняття інноваційного розвитку як унікального багатофакторного процесу змін, спрямованого на пошук нових способів створення та реалізації потенціалу, основною метою якого є збереження конкурентних позицій на ринку в умовах мінливого зовнішнього середовища. На основі дослідження теоретичних підходів до визначення понять «організаційно-економічний механізм» запропоновано під організаційно-економічним механізмом інноваційного розвитку підприємства розуміється сукупність ієрархічно-структурованих елементів, ефективна взаємодія яких спрямована на забезпечення інноваційного розвитку підприємства через підвищення рівня його компетентності та активізації поведінкових властивостей в умовах впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, що створює основу для подальшої оцінки не тільки ефективності такого механізму, а ще і компетентностей персоналу та підприємства.

2. Проаналізовано системні засади формування механізму забезпечення інноваційного розвитку підприємства. На основі дослідження системних засад формування механізму забезпечення інноваційного розвитку підприємства в дисертаційному дослідженні були визначені елементи структури такого механізму та виділені чотири складові (інноваційно-інвестиційна,

управлінська, поведінкова, компетентнісна), що створює основу для інтеграції інновацій у всі аспекти діяльності підприємства. Такий підхід дозволяє підприємствам ефективно використовувати свій внутрішній потенціал, адаптуватися до змін зовнішнього та внутрішнього середовища й досягати стратегічних цілей. Визначені перспективи для підприємства при поєднанні адаптивності, гнучкості та інноваційної активності механізму забезпечення інноваційного розвитку із компетентністю. Підприємства, які здатні швидко адаптуватися до змін, гнучко налаштовувати свої стратегії та активно втілювати нові ідеї, мають значні шанси на лідерство в умовах сучасної глобалізованої економіки.

3. Здійснено ретроспективний аналіз основних показників інноваційної діяльності промислових підприємств України, у результаті якого систематизовано фактори макроекономічного впливу (соціально-економічні, інноваційні, інвестиційні, зовнішньо-економічні, інформаційно-комунікаційні, фінансово-економічні) та часткові показники, що їх характеризують. Виокремлення таких факторів дозволяє визначити силу впливу за кожною складовою для подальшого аналізу розвитку ситуації та розробки відповідного організаційно-економічного забезпечення інноваційного розвитку підприємств. За результатами проведеного аналізу зроблено висновок про стабільну тенденцію до зниження кількості інноваційно активних промислових підприємств протягом 2013-2023 років з 1715 одиниць до 354 одиниць, що складає 20,6 %.

4. Визначено вплив факторів зовнішнього середовища на інноваційну діяльність підприємства. Враховуючи економічну та безпекову ситуацію в країні, виділено види зовнішніх загроз щодо інноваційної діяльності промислових підприємств (економічні, політико-правові, технологічні, екологічні, соціально-демографічні, конкурентні, міжнародні). На основі побудованої імітаційної моделі за допомогою програмного продукту Vensim встановлено причинно-наслідкові зав'язки та здійснено оцінку впливу факторів зовнішнього середовища на інноваційну діяльність вітчизняних

підприємств за блоками «Економіка», «Інноваційна діяльність», «Фінансові результати», «Економіко-виробнича діяльність підприємств». Симуляція економічних процесів дозволила виокремити найбільш впливові фактори як негативного, так і позитивного характеру. Проведений аналіз факторів впливу зовнішнього середовища на спроможність до інноваційного розвитку промислових підприємств дозволив сформулювати чотири групи показників, що мають стати в підґрунті формування основних складових організаційно-економічного механізму забезпечення інноваційного розвитку промислових підприємств: фінансово-економічна, інноваційно-інвестиційна, компетентнісна, організаційно-виробнича. Запропоноване угруповання показників, на відміну від існуючих, дозволяє визначити ресурсну спроможність підприємства, потенціал його розвитку, можливість протидіяти ризикам і загрозам зовнішнього середовища.

5. Запропоновано науково-методичний інструментарій оцінки інноваційного розвитку промислових підприємств на основі комплементарності поведінкового та компетентнісного підходів, що передбачає агрегацію інтегральних показників, які кількісно характеризують фінансово-економічну, інноваційно-інвестиційну, компетентнісну та організаційно-виробничу складові розвитку підприємства. Для врахування поведінкового аспекту в межах даного методичного підходу використовуються певний набір темпових показників, що характеризують не просто динаміку, а і напрям зміни початкових показників (позитивний/негативний), які становлять вихідну інформацію для розрахунків.

6. Обґрунтовано концептуальну модель формування механізму забезпечення інноваційного розвитку підприємства, особливістю якої є те, що вона ґрунтується на чотирьох базових складових (інноваційно-інвестиційна, управлінська, поведінкова, компетентнісна) та сприяє формуванню адаптивної спроможності підприємства як його властивості протидіяти негативним факторам зовнішнього та внутрішнього середовища з мінімальними витратами ресурсів та з максимальним отриманням прибутку.

7. Сформовано організаційно-економічний механізм забезпечення інноваційного розвитку промислового підприємства, який являє собою структуровану систему, що поєднує різні підходи, методи, важелі та інструменти для ефективного управління інноваційним розвитком промислового підприємства, та, на відміну від існуючих, характеризується комплексним підходом (поєднує компетентнісний та поведінковий підходи, передбачає синергію всіх видів ресурсів), гнучкістю (дозволяє підвищити адаптивну спроможність підприємства), орієнтацією на розвиток (в межах компетентнісної складової включає механізми стимулювання персоналу, безперервного навчання та удосконалення інноваційної діяльності).

8. Розроблено науково-методичний підхід до визначення стратегічних напрямів інноваційного розвитку промислових підприємств, що дозволяє врахувати основні функціональні складові (фінансово-економічна, інноваційно-інвестиційна, компетентнісна, організаційно-виробнича), які поділено на чотири групи в залежності від прогнозування профілю підприємства (напрями активного розвитку, стабільного розвитку, зниження розвитку та кризовий напрям діяльності), що дозволяє більш ефективно приймати відповідні управлінські рішення щодо адаптації підприємств до умов мінливого середовища.

ДОДАТОК А
ВІДОМОСТІ ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ
ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РАДІОЕЛЕКТРОНІКИ

пр. Науки, 14, м. Харків, 61166, тел. (057) 7021-016, факс (057) 7021-013
e-mail: info@nure.ua web-сайт: https://nure.ua

09.01.2025 № 50.03/19-12
на № _____

ДОВІДКА

про участь

Ткаченка Андрія Геннадійовича

у науково-дослідній роботі «Організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку економічної безпеки суб'єктів господарювання»
(Державний реєстраційний номер 0122U000510)

Видана на підтвердження того, що окремі положення наукового дослідження Ткаченка Андрія Геннадійовича представлені в колективній монографії «Сталий економічний розвиток: інноваційні підходи та стратегічні перспективи: колективна монографія / За заг. ред. д.е.н., проф. Т.В. Полозової. Харків: ХНУРЕ, 2024. 432 с., ISBN 978-966-659-401-6», опублікованої в рамках науково-дослідної роботи «Організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку та економічної безпеки суб'єктів господарювання» (Державний реєстраційний номер 0122U000510, 2022-2025 рр.).

Результати дослідження Ткаченка Андрія Геннадійовича «Механізми мінімізації ризиків економічної безпеки в процесі цифрової трансформації підприємств» оприлюднені на с. 248-261 зазначеної колективної монографії.

Проректор з наукової роботи,
доктор технічних наук, професор

Юрій РОМАНЕНКОВ

Керівник науково-дослідної роботи,
головний редактор колективної монографії,
завідувач кафедри економічної кібернетики
та управління економічною безпекою,
доктор економічних наук, професор

Тетяна ПОЛОЗОВА

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
**Науково-дослідний центр
 індустриальних проблем розвитку**
 пров. Інженерний, 1-А, м. Харків, 61165,
 тел./факс 702-08-67,
 e-mail: ndc_ipr@ukr.net,
 код СДРПОУ 05481984

NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE
**Research Center for Industrial Problems
 of Development**
 Inzhenernyi Ln., 1-A, Kharkiv, 61165,
 tel./fax 702-08-67,
 e-mail: ndc_ipr@ukr.net
 code EDRPOU 05481984

№ 03/53 від 05.03.2015

ДОВІДКА

про участь у науково-дослідній роботі
 аспіранта кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою
 Харківського національного університету радіоелектроніки
 Ткаченка Андрія Геннадійовича

Цією довідкою підтверджується участь Ткаченка Андрія Геннадійовича у науково-дослідній роботі «Формування механізму вирішення проблемних ситуацій у соціально-економічному розвитку регіону (на прикладі Харківської області)» (Державний реєстраційний номер 0121U113503) Науково-дослідного центру індустриальних проблем розвитку Національної академії наук України як співвиконавця.

У межах виконання науково-дослідної роботи автором було запропоновано теоретико-методичне забезпечення формування механізму інноваційного розвитку промислових підприємств, що ґрунтується на поєднанні таких основних складових: інноваційно-інвестиційна, управлінська, поведінкова, компетентісна. Практичне використання запропонованого підходу дозволить промисловим підприємствам вчасно та гнучко реагувати на потреби ринку, швидко адаптуватися до впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища з метою підвищення рівня конкурентоспроможності та забезпечення сталого розвитку.

Впровадження авторських розробок і пропозицій не передбачає фінансових зобов'язань перед автором.

Директор Науково-дослідного центру
 індустриальних проблем розвитку
 Національної академії наук України
 доктор економічних наук, професор

Вікторія ХАУСТОВА

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ**«С.М.А.Р.Т ГРУП»****61036 м. Харків, вул. Олександра Матросова, буд.20****Код ЄДРПОУ 38876704 ІПН 388767020317****Тел. 050-511-49-65**

Вих. № 1 від 10.01.2025 р.

ДОВІДКА

про практичне впровадження окремих результатів дисертаційного дослідження
аспіранта кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою
Харківського національного університету радіоелектроніки
«Механізм забезпечення інноваційного розвитку промислових підприємств»
Ткаченка Андрія Геннадійовича

Представлені у дисертаційній роботі розробки та пропозиції щодо формування механізму забезпечення інноваційного розвитку підприємств сформовані на підставі проведеного комплексного аналізу стану та особливостей діяльності промислових підприємств і представляють практичний інтерес для ТОВ «С.М.А.Р.Т. ГРУП».

Методичні та практичні рекомендації, викладені у дисертації, використовуються у роботі підприємства. Зокрема, було детально проаналізовано та впроваджено у роботу ТОВ «С.М.А.Р.Т. ГРУП» запропонований автором методичний інструментарій оцінки інноваційного розвитку підприємства, практична цінність якого полягає у можливості здійснювати кількісну оцінку розвитку підприємства за основними складовими (фінансово-економічна, інноваційно-інвестиційна, компетентнісна, організаційно-виробнича, поведінкова). Запропоноване Ткаченком А.Г. методичне забезпечення оцінки інноваційного розвитку підприємства дозволяє оцінити рейтинг підприємства серед конкурентів з урахуванням його ринкових позицій, рентабельності виробництва, ефективності використання інноваційно-інвестиційного потенціалу, фінансових результатів та використання людських ресурсів.

Впровадження авторських розробок і пропозицій не передбачає фінансових зобов'язань перед автором.

Директор ТОВ «С.М.А.Р.Т ГРУП»

Худяков Д.Л./

АТ «ФЕД»
 вул. Сумська, 132
 61023, м. Харків, Україна
 Тел. +380 57 766 66 22
 Факс +380 57 715 64 76
 E-mail: fed@fed.com.ua
 www.fed.com.ua

FED JSC
 132 Sumska str.
 61023, Kharkiv, Ukraine
 Tel. +380 57 766 66 22
 Fax +380 57 715 64 76
 E-mail: fed@fed.com.ua
 www.fed.com.ua

№ 11-К-25 від 12.03.2025

ДОВІДКА

про практичне впровадження окремих результатів дисертаційного дослідження
 аспіранта кафедри економічної кібернетики та управління економічною
 безпекою

Харківського національного університету радіоелектроніки
 «Механізм забезпечення інноваційного розвитку промислових підприємств»
 Ткаченка Андрія Геннадійовича

Запропоновані до впровадження аналітико-прикладні аспекти та практичні рекомендації щодо дисертаційного дослідження Ткаченка Андрія Геннадійовича стосуються проблем кількісного оцінювання спроможності підприємства до інноваційного розвитку.

Науково-методичний підхід щодо розрахунку інтегрального показника спроможності до інноваційного розвитку підприємства та його змістова інтерпретація використовується для порівняння можливостей розвитку підприємства у динаміці, що дозволяє визначити тренд і спрогнозувати можливості його розвитку, застосовуючи отримані результати при стратегічному плануванні діяльності підприємства.

Запропоновані теоретико-методичні рекомендації використовуються в аналітичній та плановій діяльності АТ «ФЕД». Надані висновки та рекомендації впроваджені у діяльність підприємства у 2024 році.

Довідка видана без фінансових зобов'язань підприємства перед автором.

Заступник голови правління з науки
 АТ «ФЕД»,
 д.т.н., проф.

В.А. Фадєєв

ISO 9001:2015 No.UA 228572/1
 NF EN 9100:2018 No.7084345-Rev1

ВОДОЛЕЙ

📍 ТОВ "Промелектро-Харків"
61001, Україна, м. Харків,
вул. Іскринська, 37, корп 35-А

☎ +38 (057) 754 44 88
☎ +38 (057) 754 42 09
✉ vodoley.ukraine@gmail.com
🌐 www.promelectro.com

Вих. № 9 від 10.03.2025 р.

ДОВІДКА

про практичне впровадження окремих результатів дисертаційного дослідження аспіранта кафедри економічної кібернетики та управління * економічною безпекою

Харківського національного університету радіоелектроніки
«Механізм забезпечення інноваційного розвитку промислових підприємств»
Ткаченка Андрія Геннадійовича

Основні наукові результати дисертаційної роботи Ткаченка Андрія Геннадійовича, що запропоновані до впровадження у діяльність ТОВ «Промелектро-Харків», стосуються формування та оцінювання організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку підприємства.

Практичне використання та змістовна інтерпретація результатів дослідження дозволяє здійснити кількісну ідентифікацію спроможності підприємства до інноваційного розвитку за такими складовими (фінансово-економічна, інноваційно-інвестиційна, компетентісна, організаційно-виробнича, поведінкова) та позиціонувати його серед конкурентів. Це є підґрунтям визначення тенденцій та формування загальної стратегії розвитку підприємства.

Впровадження авторських розробок і пропозицій не передбачає фінансових зобов'язань перед автором.

Генеральний директор
ТОВ «ПРОМЕЛЕКТРО-ХАРКІВ»

Свгеній ПОЛУХІН

**СТАРОБІЛЬСЬКА РАЙОННА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ
СТАРОБІЛЬСЬКА РАЙОННА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ
ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

вул. Центральна, 35, м. Старобільськ, Луганська обл., Україна, 92703;
поштова адреса: бульвар Лесі Українки, 26А, місто Київ, 01133;
телефон +380681161408, електронна пошта: starobilsk-rda@loga.gov.ua
код ЄДРПОУ 04051632

11.03.2025 № 01-22/984

на № _____ від _____

ДОВІДКА

**про впровадження результатів дисертаційного дослідження
аспіранта кафедри економічної кібернетики та управління
економічною безпекою**

**Харківського національного університету радіоелектроніки
Ткаченка Андрія Геннадійовича**

на тему

**«Механізм забезпечення інноваційного розвитку промислових
підприємств»**

Результати, що отримані в процесі дисертаційного дослідження Ткаченка А. Г., у сукупності спрямовані на вирішення важливого наукового завдання, пов'язаного з розробкою теоретико-методичних засад забезпечення інноваційного розвитку промислових підприємств. У роботі удосконалено механізм забезпечення інноваційного розвитку промислових підприємств з урахуванням особливостей співробітництва місцевих органів влади, держави та бізнесу на засадах партнерства.

У дисертаційній роботі набуло подальшого розвитку комплексний підхід щодо вибору інструментів управління, використання яких дозволить підвищити ефективність діяльності підприємств, швидше адаптуватися до впливу зовнішніх і внутрішніх факторів та забезпечити конкурентоспроможність на ринку.

Довідка видана без фінансових зобов'язань.

Голова – начальник

Володимир ЧЕРЕВАТИЙ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
**Науково-дослідний центр
 індустриальних проблем розвитку**
 пров. Інженерний, 1-А, м. Харків, 61165,
 тел./факс 702-08-67,
 e-mail: ndc_ipr@ukr.net,
 код ЄДРПОУ 05481984

NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE
**Research Center for Industrial Problems
 of Development**
 Inzhenernyi Ln., 1-A, Kharkiv, 61165,
 tel./fax 702-08-67,
 e-mail: ndc_ipr@ukr.net
 code EDRPOU 05481984

NOS/52 dig 05.03 2025

ДОВІДКА

про практичне впровадження окремих результатів дисертаційного дослідження
 аспіранта кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою
 Харківського національного університету радіоелектроніки
 «Механізм забезпечення інноваційного розвитку промислових підприємств»
 Ткаченка Андрія Геннадійовича

Основні наукові результати, що викладені у дисертаційному дослідженні
 Ткаченка Андрія Геннадійовича, враховані при проведенні досліджень, що
 виконує Науково-дослідний центр індустриальних проблем розвитку Національної
 академії наук України.

Запропоновані Ткаченком А.Г. практичні рекомендації, зокрема, методичні
 положення з формування механізму забезпечення інноваційного розвитку
 промислових підприємств, прийнято до розгляду відділом макроекономічної
 політики та регіонального розвитку (сектором проблем регіонального розвитку та
 децентралізації) Науково-дослідного центру індустриальних проблем розвитку
 НАН України.

Практична значущість наданих пропозицій визначається обґрунтованою
 комплементарністю основних складових механізму інноваційного розвитку
 підприємства (інноваційно-інвестиційною; управлінською; поведінковою;
 компетентнісною). Використання запропонованого підходу до формування
 механізму забезпечення інноваційного розвитку дозволить підприємству швидко
 адаптуватися до змін зовнішнього та внутрішнього середовища, гнучко реагувати
 на потреби ринку, сприяти сталому розвитку, ефективному використанню
 людського капіталу та підвищенню рівня його конкурентоспроможності, що є
 необхідною умовою успіху вітчизняних промислових підприємств.

Впровадження авторських розробок і пропозицій не передбачає фінансових
 зобов'язань перед автором.

Директор Науково-дослідного центру
 індустриальних проблем розвитку
 Національної академії наук України
 доктор економічних наук, професор

Вікторія ХАУСТОВА

УКРАЇНА

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РАДІОЕЛЕКТРОНІКИ**

пр. Науки, 14, м. Харків, 61166, тел. (057) 7021-016, факс (057) 7021-013
e-mail: info@nure.ua web-сайт: https://nure.ua

04.03.2025 № 01/27-27
на № _____

ДОВІДКА

про впровадження в освітній процес результатів наукового дослідження
аспіранта кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою
Харківського національного університету радіоелектроніки
Ткаченка Андрія Геннадійовича
на тему «Механізм забезпечення інноваційного розвитку промислових підприємств»

Цією довідкою підтверджується, що результати наукового дослідження Ткаченка Андрія Геннадійовича використовуються в освітньому процесі Харківського національного університету радіоелектроніки на кафедрі економічної кібернетики та управління економічною безпекою при викладанні таких навчальних дисциплін:

– «Економічний аналіз» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051 Економіка освітньо-професійної програми «Економічна кібернетика»;

– «Управління розвитком потенціалу підприємства», «Інноваційно-інвестиційний менеджмент» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051 Економіка освітньо-професійної програми «Економічна кібернетика»;

– «Управління розвитком» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 073 Менеджмент освітньо-професійної програми «Управління фінансово-економічною безпекою».

Проректор з наукової роботи,
доктор технічних наук, професор

Юрій РОМАНЕНКОВ

Завідувач кафедри економічної кібернетики
та управління економічною безпекою,
доктор економічних наук, професор

Тетяна ПОЛОЗОВА

ДОДАТОК Б
СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО ФОРМУВАННЯ
ПОНЯТІЙНО-КАТЕГОРІАЛЬНОГО АПАРАТУ НАУКОВОГО
ДОСЛІДЖЕННЯ

Таблиця Б.1 – Авторські підходи до визначення терміну «інновація»

Автор, джерело	Авторське визначення поняття «інновація»
Й. Шумпетер [1]	Нова науково-організаційна комбінація виробничих факторів, що вмотивовані підприємницьким духом
А. Маршал [2]	Невеликі постійні вдосконалення
Р. Солоу [3]	Інновації як основний рушій довгострокового економічного зростання
Б. Твісс [4]	Передача наукового або технічного знання “безпосередньо у сферу потреб споживача; продукт при цьому перетворюється у носія технології”
Е.М. Роджерс [5]	Ідея, практика або об’єкт, які сприймаються як нові
П. Друкер [6]	Інновації – це специфічний інструмент підприємництва. Це акт, який наділяє ресурси новою здатністю створювати багатство
П. Ромер [7]	Інновації як ендогенні (внутрішні) фактори економічних систем, що за рахунок інвестицій в людський капітал і науково-дослідні розробки призводять до стійкого економічного зростання через накопичення знань
К. Фріман [8]	Інновація – це процес появи нових або вдосконалених продуктів, процесів чи послуг, завдяки інституційній та політичній підтримці. Технологічні інновації є результатом науково-дослідних систем, установ і промислових стратегій, які підтримують нові технології
М. Портер [9]	Результат незвичних зусиль, який дає змогу підприємству досягти такого рівня переваг, коли воно зможе його підтримати лише за допомогою впровадження постійних вдосконалень
Р. Нельсон та С. Вінтер [10]	Компанії впроваджують інновації шляхом проб, помилок і навчання для забезпечення конкурентної переваги завдяки динамічним можливостям
Л. Л. Антонюк та інші [11]	Інновація – це нове явище, новаторство або будь-яка зміна, яка вноситься суб’єктом господарювання у власну діяльність із метою підвищення своєї конкурентоспроможності, як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках
А. Гриньов [12]	Інновація – це використання в тій або іншій сфері суспільної діяльності (виробництві, економічних, правових і соціальних відносинах, науці, культурі, освіті й інше) результатів інтелектуальної праці, технологічних розробок, спрямованих на вдосконалювання соціально-економічної діяльності
Л. І. Михайлова, О. І. Гуторов та інші [13]	Нововведення у виробництво або застосування у тій чи іншій сфері суспільної діяльності результатів науково-технічного прогресу, інтелектуальної праці, технологічних розробок з метою її вдосконалення та підвищення результатів.
О. М. Ястремська, Г. В. Демченко [14]	Уведений у практичну діяльність результат інноваційного процесу, втілений у новому чи модернізованому продукті, методі, підході, принципі, що створюється для вирішення певного завдання
С. М. Ілляшенко, О. А. Біловодська [15]	Кінцевий результат діяльності зі створення і використання нововведень, втілених у вигляді удосконалених або нових товарів (виробів або послуг), технологій їх виробництва, методів управління на всіх стадіях виробництва і збуту товарів, які сприяють розвитку та підвищенню ефективності функціонування підприємств

Продовження таблиці Б.1

Автор, джерело	Авторське визначення поняття «інновація»
Г. Чесбро [18]	Відкриті інновації – це парадигма, у якій фірми використовують зовнішні та внутрішні ідеї для просування своїх технологій
Дж. Бессант, Дж. Тідд [19]	Інновація – це процес створення цінності з ідей
Г. Мулган та інші [20]	Соціальні інновації стосуються діяльності та послуг, які відповідають суспільним потребам і створюють нові форми співпраці
М. Вест, Дж. Фарр [21]	Інновації в організаціях – це навмисне впровадження та застосування нових ідей, процесів, продуктів або процедур, призначених для користі організації чи суспільства в цілому
А. Ван де Вен [22]	Інновації в організаціях – це складний процес, що включає багато акторів, структур і взаємодій
Дж.Филс, М. Дейглмейер, Д. Миллер [23]	Соціальні інновації – це нове рішення соціальної проблеми, яке є більш ефективним, стійким або справедливим, ніж існуючі рішення
Г. Хамель [24]	Інновації – це не лише продукти, а й методи управління, бізнес-моделі та культура робочого місця
Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV [25]	Новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технологія, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери
ДСТУ ГОСТ 31279:2005 [26]	Нові або вдосконалені технології, види продукції чи послуг, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що сприяють просуванню технологій, товарної продукції та послуг на ринок (інновація є кінцевим результатом діяльності з реалізації нового або удосконалення на ринку продукту, технологічного процесу та організаційно-технічних заходів, що використовуються у практичній діяльності)
Європейська комісія [27]	Інновація – це успішне виробництво, засвоєння та використання новинки в економічній та соціальній сферах
OECD (2018, Oslo Manual) [28]	Новий або вдосконалений продукт або процес (або їх комбінація), який суттєво відрізняється від попередніх версій. Технологічні інновації – це впровадження нового або значно вдосконаленого продукту, процесу або послуги, що ведеться за допомогою досліджень і розробок
OECD (2020) [29]	Інновації є основою будь-якого успішного підприємства; без здатності запроваджувати, реалізовувати та інтегрувати нові ідеї, будь-яка організація чи починання незабаром опиниться під впливом змінених обставин і зовнішніх подій
Balanced Scorecard Institute [30]	інновація визначається як процес ідеї, оцінки, вибору, розробки та впровадження нових або вдосконалених продуктів, послуг або програм
Economic and Social Research Council (ESRC) [31]	Успішне впровадження нових послуг, продуктів, процесів, бізнес-моделей і способів роботи

Продовження таблиці Б.1

Автор, джерело	Авторське визначення поняття «інновація»
National Audit Office (NAO) (Велика Британія) [32]	Успішне використання нових ідей або ідей, які були прийняті в інших секторах або організаціях
Australian National Audit Office (ANAO) [33]	Створення та застосування хороших ідей
Confederation of British Industry (CBI) [34]	Безперервний і динамічний процес, у якому ідеї перетворюються на цінність
О. А. Адаменко [35]	Практичне впровадження результату творчої, технічної і науково-дослідної діяльності, що передбачає створення принципово нового продукту, технологічного чи організаційно-управлінського процесу з метою одержання прибутку чи соціального ефекту
Д. В. Табачник, Ю. В. Каракай, А. М. Гуржій [36]	Кінцевий результат творчої діяльності, що одержав втілення у вигляді нової або удосконаленої продукції або технології, практично застосовних і здатних задовольнити певні потреби. Інакше кажучи, інновація – це результат реалізації нових ідей і знань з метою їх практичного використання задля задоволення певних запитів споживачів
А. І. Потапкін, Л. В. Потапкіна [37]	Новий підхід до розв'язання завдань, розробки рішень, конструювання ідей, виробництва, збуту товарів, оформлення пропозицій, завдяки якому інноватор та його організація здобувають успіх і переваги над конкурентами
Т. Когабаєв, А. Мазіліаускас [38]	Інновації є основною дією для розвитку та продуктивності будь-якої економічної діяльності
С. В. Мочерний, Економічний енциклопедичний словник [39]	Впровадження нової техніки, технології, організації виробництва і збуту товарів тощо, що дає змогу здобувати переваги над конкурентами. Інновація підтверджується передусім патентами
І. Ю. Думанська [40]	Процес розробки, освоєння, експлуатації та вичерпання виробничо-економічного та соціального потенціалу, що лежить в основі новації
А. С. Гальчинський, В. М. Геєць, А. К. Кінах, В. П. Семиноженко [41]	Інновація – це створення і впровадження фірмами нових продуктів і виробничих процесів
Ю. М. Бажал [42]	Зміна технології виробництва, яка має історичне значення і становить собою стрибок від старої виробничої функції до нової
Економічна енциклопедія [43]	Інновація – це новий підхід до конструювання виробництва, збуту товарів, завдяки якому інноватор та його компанія здобувають перевагу над конкурентами
І. А. Павленко, Н. П. Гончарова, Г. О. Швиданенко [44]	Інновація – кінцевий результат упровадження нововведення з метою зміни об'єкта управління й одержання економічного, соціального, екологічного, науково-технічного або іншого виду ефекту

Продовження таблиці Б.1

Автор, джерело	Авторське визначення поняття «інновація»
С. Степаненко, Д. Петренко [45]	Інновації є ключовим фактором конкурентоспроможності, забезпечуючи підприємствам можливість адаптуватися до змін зовнішнього середовища, підвищувати ефективність виробництва та створювати унікальні продукти або послуги
П. С. Харів, О. М. Собко [46]	Результат інноваційної діяльності, відображений у вигляді наукових, технічних, організаційних чи соціально-економічних новинок
Н. Чухрай, Р. Патора [47]	Інновація – це використання нових для організації ідей шляхом втілення їх в товарах, процесах, послугах або в системах управління, якими оперує організація
І. А. Чіков [48]	Інновація – це закінчене, унікальне рішення, яке за допомогою науково-технічних досягнень нашло свою реалізацію у вигляді нової або оновленої суспільної потреби, впровадження якого підвищує ефективність функціонування підприємства в контексті створення конкурентоспроможних переваг з метою отримання максимально можливого економічного, соціального, екологічного чи іншого ефекту
О. В. Декалюк, А. А. Береза [49]	Інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери
Л. І. Федулова та інші [50]	Інновація – це кінцевий результат наукових досліджень та розробок, спроможний створити нові (або поліпшити) технічні, економічні, споживчі, соціальні, екологічні та інші характеристики наявної продукції, послуг, технологічних процесів, методів управління
П. А. Фісуненко [51]	Інновація – кінцевий результат інноваційної діяльності, в якому відображено набуття економічного змісту винаходу або ідеї, завдяки проведенню сукупності заходів щодо процесу застосування новітніх технологій, методів, організації виробництва, ресурсів або їх комбінацій, що призводить до створення нового об'єкту (продукту, послуги тощо)
В. І. Карюк [52]	Наслідок творчої діяльності, спрямованої на розробку, створення і розповсюдження нових видів продукції, технологій, впровадження нових форм організації праці
А. О. Шишак [53]	Комплексний процес, який відбувається в економічній та соціальній сферах і ґрунтується на використанні ідей, винаходів та їх прибуткове впровадження у вигляді нових продуктів, послуг, організаційно-технічних і соціально-економічних рішень виробничого, фінансового, комерційного характеру

Джерело: сформовано автором на основі [1-15, 18-53]

Таблиця Б.2 – Підходи до визначення понять «розвиток», «економічний/фінансовий розвиток», «розвиток організації / розвиток підприємства», «інноваційний розвиток»

Автор, джерело	Авторське визначення поняття
<i>Розвиток</i>	
Великий тлумачний словник сучасної української мови [59]	Розвиток – це процес, унаслідок якого відбувається зміна якості чого-небудь, перехід від одного якісного стану до іншого
Світовий Банк [60]	Розвиток – це стійке покращення економічних показників і скорочення бідності
М. П. Тодаро, С. С. Смит [61]	Багатовимірний процес, який покращує економічні, соціальні та інституційні фактори
О. В. Раєвська [62]	Унікальний процес трансформації відкритої системи в просторі та часі
Н. В. Афанасьєв, В. Д. Рогожин, В. І. Рудик [63]	Об'єктивна зміна тільки якісних характеристик системи, обумовлену як фундаментальними законами природи, так і закономірностями функціонування конкретних систем при якій формуються нові властивості систем
Е. В. Шубравська [64]	процес переходу системи з одного стану в інший, що супроводжується зміною її якісних і кількісних характеристик
Р. Акофф [65]	Розвиток – це питання не стільки того, що є, скільки того, що може бути зроблене з тим, що є. Зростання і розвиток, – не те саме. Зростання може відбуватися з розвитком або при його відсутності
<i>Економічний/фінансовий розвиток</i>	
Й. Шумпетер [1]	Економічний розвиток – це процес творчого руйнування, рушієм якого є інновації та підприємництво
М. Портер [9]	економічний розвиток залежить від конкурентних переваг та інновацій у галузях
І. О. Богатирьов [66]	Економічний розвиток – це сукупність змін різної економічної природи, спрямованості, інтенсивності, що об'єктивно відбуваються в соціально-економічній системі підприємства під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів, а також призводять до переходу та фіксації підприємства в різній організаційно-економічний стан
А. М. Турило, С. В. Святенко [67]	Фінансово-економічний розвиток – це економічна складова життєдіяльності підприємства в усіх її формах і проявах протягом його життєвого циклу.
<i>Розвиток організації / Розвиток підприємства</i>	
М. Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури [68]	Розвиток представляє собою довгострокову програму удосконалення можливостей підприємства
Р. Бекхард [69]	Цілісний, довгостроковий процес, спрямований на розвиток організаційної культури, структури та ефективності. планована зміна в організації, яка спрямована на покращення ефективності та адаптації до змін у зовнішньому середовищі

Продовження таблиці Б.2

Автор, джерело	Авторське визначення поняття
Т. МакЛін [70]	Організаційний розвиток – планований, системний процес змін, спрямований на підвищення ефективності організації через удосконалення її структури, культури та процесів
Т. Г. Каммінгс, К. Г. Ворлей [71]	Організаційний розвиток – планований, довгостроковий процес змін, спрямований на підвищення ефективності організації
Ю. С. Погорелов [72]	Розвиток підприємства – це безупинний процес, який відбувається у відповідності з програмою зміни станів підприємства, кожен з яких є якісно іншим за попередній
В. О. Василенко Т. І. Ткаченко [73]	Розвиток підприємства – процес, що не припиняється в часі, плин якого не завжди відбувається постійно і безупинно, найчастіше йде стрибкоподібно з подоланням різних по глибині й охопленню криз
Р.О. Побережний [74]	Спрямована зміна якісного стану організації, її структури, складу або властивостей, кількісних чи якісних змін елементів організації. При цьому розвитку організації притаманні ті ж властивості, що і «філософському розвитку», тобто циклічність і спіральність
С. П. Дунда [75]	Економічний розвиток підприємства – це сукупність спрямованих, інтенсивних та якісних змін економічної природи, що відбуваються на підприємстві внаслідок суперечності у внутрішньому середовищі та впливів факторів зовнішнього середовища
Р. А. Єремейчук [76]	Розвиток – збалансовані кількісні, структурні і якісні зміни, які відповідають цілям підприємства і враховують обмеження, що накладаються зовнішнім середовищем і потенціалом підприємства
В. О. Занора [77]	Розвиток підприємства – це процес змін, що призводить до переходу суб'єкта господарювання від одного якісного стану до іншого.
О. В. Лопушинська [78]	Розвиток підприємства слід розглядати як процес кількісних, якісних і структурних змін, що призводять до переходу підприємства на новий рівень існування.
А. Ю. Сірко [79]	Розвиток підприємства – це перехід закономірних якісно-кількісних змін економічної системи в довгостроковому періоді, які відбувається з обмеженими економічними ресурсами під дією потреб та інтересів суспільства в довгостроковій перспективі
О. М. Талавира [80]	Економічний розвиток підприємства – це процес якісних і кількісних змін господарської діяльності, що дає змогу підприємству підвищувати результативність своєї діяльності шляхом ефективного використання усіх наявних ресурсів
Л. О. Жилянська, О. О. Розумчук [81]	Розвиток підприємства розглядається як процес, який не припиняється в часі, триває плановірно, має стрибкоподібний характер та відбувається з використанням як якісних, так і кількісних змін, для переходу різноманітних підсистем на якісно новий рівень завдяки адаптації до факторів внутрішнього і зовнішнього середовища з метою досягнення максимально ефективного стану підприємства
Т. М. Янковець, Ю. А. Нагорна [82]	Розвиток підприємства – сукупність кількісних, якісних та структурних змін підприємства під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ, у результаті чого воно підтримує свою життєздатність, нарощує власний потенціал, підвищує гнучкість та адаптивність до умов господарювання, а також досягає і підтримує конкурентні переваги у довгостроковій перспективі

Продовження таблиці Б.2

Автор, джерело	Авторське визначення поняття
<i>Інноваційний розвиток</i>	
П. Друкер [6]	Розвиток інновацій в організаціях полягає в управлінні змінами та постійному вдосконаленні продуктів, процесів і людського капіталу
С. М. Ілляшенко [15]	Процес господарювання, що спирається на безупинний пошук і використання нових способів і сфер реалізації потенціалу підприємств у мінливих умовах зовнішнього середовища у рамках обраної місії та прийнятої мотивації діяльності і пов'язаний з модифікацією існуючих і формуванням нових ринків збуту
Т. В. Полозова [17]	Сукупність трансформаційних процесів як результат адаптації підприємства до впливу зовнішніх і внутрішніх факторів та його поведінки у конкурентному середовищі, які характеризуються стабільним підвищенням показників ефективності інноваційно-інвестиційної діяльності, та спрямовані на забезпечення конкурентоспроможності підприємства
OECD (2018) [28]	Інноваційний розвиток – це впровадження нових або значно вдосконалених продуктів, процесів або послуг на основі науково-дослідних розробок
О. А. Адаменко [35]	Процес закономірного переходу підприємства від старого до якісно нового стану в результаті впровадження інноваційних продуктів, процесів та технологій
П. М. Сенге [83]	Розвиток підприємства – це навчання, адаптація та вдосконалення систем через інновації. Організації розвиваються шляхом постійного навчання та адаптації. Розвиток потребує культури інновацій та системного мислення
Б. Лундвал [84]	Розвиток інновацій формується завдяки обміну знаннями (learning interactions) між фірмами, урядами та університетами («інституціями знань»)
Л. І. Федулова [85]	Процес позитивних якісних змін в інноваційному стані підприємства з позицій динамічного підходу до інноваційної діяльності
С. В. Ковальчук [86]	Інноваційний розвиток – це безперервний процес, під час якого відбувається безупинний пошук та створення нових технологій, матеріалів, інших видів ресурсів, їх подальше використання в діяльності господарюючого суб'єкта задля формування, виявлення та забезпечення максимального задоволення потреб і запитів споживачів найбільш ефективним способом та створення конкурентних переваг у мінливому зовнішньому середовищі
П. П. Микитюк [87]	Інноваційний розвиток передбачає використання реальних інноваційних можливостей для досягнення цілей по ряду напрямків – мобілізація і вдосконалення інноваційного потенціалу та його головного ресурсу – людського капіталу, поліпшення інноваційного клімату
С. Т. Пілецька, С. В. Ткаченко [88]	Сукупність відносин, що виникають в ході цілеспрямованого підвищення економічної ефективності та конкурентоспроможності підприємства на основі інновацій

Джерело: сформовано автором на основі [1, 6, 9, 15, 17, 28, 35, 59-88]

Таблиця Б.3 – Підходи до визначення «механізм», «організаційно-економічний механізм», «механізм інноваційного розвитку»

Автор, джерело	Авторське визначення поняття
Економічна енциклопедія [43]	Механізм – система певних ланок та елементів, що приводить в дію певну систему, або спосіб, пристрій, що визначає порядок певного виду діяльності
С. Степаненко, Д. Петренко [45]	Механізм інноваційного розвитку підприємства в загальному аспекті розглядають як сукупність інструментів, процесів, методів і ресурсів, за допомогою яких впроваджуються інновації для підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства
Л. Гурвіц [91]	Механізм – економічна інституція, що визначає правила взаємодії між агентами. Завдання механізму – створити умови, за яких агенти чесно розкриватимуть свою інформацію та прийматимуть ефективні рішення
В. С. Пономаренко [92]	Сукупність станів і процесів, з яких складається явище
І. Кіщак, А. Слюсаренко [93]	«Організаційно-економічний механізм слід розглядати як систему організаційних, економічних, правових, управлінських і регулюючих дій, способів та прийомів, які впливають на показники діяльності підприємства, що посилює потенціал розвитку підприємства на основі ефективного використання ресурсів, що сприяє зростанню соціальних, екологічних та економічних результатів»
Н. Єфремова [94]	Організаційно-економічний механізм управління – «...набір інструментів, процедур і процесів, які використовуються для управління та координації діяльності організації з метою досягнення її цілей і завдань...»
В. М. Антоненко, Л. Л. Катранжи [95]	Організаційно-економічний механізм являє собою певну системну сукупність елементів управління (мета, завдання, функції, правила, принципи, методи тощо), яка базується на економічних інтересах та економічній зацікавленості об'єкта і суб'єкта (керованої і керуючої підсистем) управління в досягненні поставлених цілей у процесі впливу суб'єкта на об'єкт управління
С. А. Латкіна, Н. В. Мешкова-Кравченко [96]	«Організаційно-економічний механізм розвитку виробничого підприємства – це об'єднання всіх процесів та управлінських рішень, які спрямовані на формування, забезпечення подальшого функціонування й удосконалення системи економічних відносин суб'єктів з об'єктами управління, необхідних для створення умов найбільш ефективного досягнення цілей підприємства»
Л. М. Маршук [97]	Сукупність організаційних та економічних важелів, що діють на організаційні та економічні параметри системи управління та сприяють отриманню конкурентних переваг, формуванню та посиленню організаційно-економічного потенціалу та ефективності діяльності підприємства
Р. М. Колісник [98]	«Під організаційно-економічним механізмом управління підприємством будемо розуміти: сукупність організаційних і економічних засобів впливу суб'єкта управління на керований об'єкт з метою досягнення бажаних станів об'єкта управління за допомогою вироблення управлінських рішень, що забезпечують з'єднання статичної і динамічної»

Продовження таблиці Б.3

Автор, джерело	Авторське визначення поняття
В. Я. Махінко [99]	Організаційно-економічний механізм управління розвитком промислового підприємства є різнорівневою ієрархічною системою основних взаємопов'язаних між собою елементів та їх типових груп (суб'єктів, об'єктів, принципів, методів та інструментів тощо), а також способів їх взаємодії, включаючи інтеграцію та дезінтеграцію, у ході та під впливом яких гармонізуються економічні відносини всіх учасників виробничого процесу в досліджуваному комплексі, а також між даним комплексом, державою, партнерами та суспільством
Б. Гнатківський [100]	Організаційно-економічний механізм управління інноваційним розвитком ... являє собою сукупність організаційно-економічних важелів, кожен з яких має свої форми організаційно-управлінського впливу
В. Р. Волощук [101]	Механізм інноваційного розвитку – механізм взаємозв'язку та взаємодії функцій, процесів і забезпечуючих підсистем, спрямованих на його найбільш ефективну реалізацію, які включають сукупність елементів зовнішнього та внутрішнього середовища на різних етапах інноваційного процесу
І. О. Хоменко, Л. М. Волинець, І. В. Горобінська [104]	«Організаційно-економічний механізм підприємства слід розглядати як складну систему, що включає підсистеми прогнозування та планування розвитку, мотивації, організації та інформаційного забезпечення»
О. М. Безуглий, В. В. Колеснік, А. В. Соколенко [105]	«Організаційно-економічний механізм – це система пов'язаних між собою організаційних форм і методів регулювання процесу розширеного відтворення, об'єднання всіх форм власності та господарювання з метою одержання бажаних результатів господарської діяльності підприємства»
Г. П. Жалдак [106]	Під соціально-економічним механізмом інноваційного розвитку промислового підприємства будемо розуміти сукупність мотиваційних чинників, стимулів і організаційних технологій, що дозволяють використовувати в процесі трудової діяльності матеріальний, трудовий та інноваційний потенціал підприємства з метою здійснення інноваційної діяльності та її стимулювання
І. П. Сидорчук [107]	ОЕМ інноваційного розвитку – сукупність взаємопов'язаних дій у функціональних підсистемах управління, які ґрунтуються на моніторингу поточного стану підприємства та результатів попередніх інноваційних змін, на основі якого можна прийняти рішення щодо вибору напрямів інноваційного розвитку та формування інструментарію реалізації відповідних програм і проектів, що забезпечує комплексність, системність і обґрунтованість стратегій інноваційного розвитку в кожному бізнес-контексті
М. П. Денисенко [114]	Механізм інноваційного розвитку включає регуляторні механізми, політичні стратегії, наукові установи та інноваційну інфраструктуру

Джерело: сформовано автором на основі [43, 45, 91-101, 104-107, 114]

Таблиця Б.4 – Аналіз принципів формування економічних механізмів

Автор, джерело	Сфера використання	Принципи
С. М. Ілляшенко, О. А. Біловодська [15]	Формування організаційно-економічного механізму управління інноваційним розвитком підприємства	Комплексність, системність, цілісність, структурність, взаємозалежність системи і зовнішнього середовища, ієрархічність, множинність описів кожної системи (побудова множини моделей, що описують визначені аспекти системи), баланс інтересів суб'єктів інноваційного процесу, орієнтація на інноваційний шлях розвитку, підтримки рівноваги між споживанням та відновлення природних ресурсів, гнучке реагування, виправданий ризик, розумна крайність ринкових позицій, “розумна” орієнтація на задоволення запитів споживачів, альтернативність варіантів розвитку
С. Степаненко, Д. Петренко [45]	Формування механізму інноваційного розвитку підприємства	Системності, безперервності, гнучкості та адаптивності, ефективності, орієнтації на споживача, партнерства та кооперації, технологічного лідерства, екологічності та соціальної відповідальності
А. І. Українець [103]	Формування механізму інноваційного розвитку машинобудівного підприємства	Системність, цілісність, адаптованість (відповідність механізму інноваційного розвитку середовищу підприємства), адаптивність (спроможність змінити систему), рівновага (компенсаторне поєднання протилежних одне одному компонентів механізму інноваційного розвитку між собою)
Г. П. Жалдак [106]	Формування соціально-економічного механізму інноваційного розвитку промислового підприємства	Самоорганізація, соціально-економічна спрямованість, комплексність, системність, альтернативність, регламентність (встановлення певного порядку у вигляді інструкцій, правил, нормативів і контроль за їх виконанням)
І. В. Левицька [108]	Формування механізму забезпечення інноваційного розвитку підприємства	Комплексність, рівновага, системність, точність, цілеспрямованість, корисність, об'єктивність, адекватність, безперервність, наявність зворотного зв'язку, плановість

Джерело: сформовано автором на основі [15, 45, 103, 106, 108]

Таблиця Б.5 – Авторські підходи до виділення властивостей, ознак розвитку

Автор, джерело	Авторське визначення властивостей, притаманних розвитку
Ю. С. Погорелов [72]	Наявність кількісних та якісних змін; поліпшення; процес ний характер; довготривалість; збільшення потенціалу підприємства; адаптація; внутрішня інтеграція; здатність протидіяти зовнішнім негативним явищам; підвищення життєздатності підприємства
С. П. Дунда [75]	У процесі руху та змін набуває можливості до саморуху; відображає зміни явищ під впливом внутрішніх протиріч; зовнішні фактори не викликають руху, а лише модифікують його; здійснюється переважно шляхом свідомих, цілеспрямованих перетворень об'єкта розвитку; безперервний у часі процес; рух відбувається по спіралі
В. О. Занора [77]	Основним атрибутом розвитку підприємства визначають зміни. Розвиток підприємства за замовчуванням сприймається як позитивний. Характеризується такими властивостями, як спрямованість, швидкість, результативність та причинність, незворотність
А. Ю. Сірко [79]	Розвиток характеризується керованістю, цілеспрямованістю і станом вимірювання, що передусім відрізняє його від зростання. Розвиток для підприємств розглядають, з одного боку, як такий тип змін, що підвищує ступінь організованості системи, а з іншого – як виділену у складі підприємства систему, в якій об'єднані інноваційні процеси, що ведуть до кількісних та якісних змін
Л. О. Жилинська, О. О. Розумчук [81]	Процес, який не припиняється в часі, триває планомірно, має стрибкоподібний характер, відбувається з використанням якісних і кількісних змін
Т. М. Янковець, Ю. А. Нагорна [82]	Довготривалість, сукупність процесів, адаптація до зовнішнього середовища, підвищення життєздатності, поліпшення стану, кількісні та якісні зміни, нарощування потенціалу і протидія впливам зовнішнього середовища. Кількісні та якісні зміни, нарощення потенціалу, адаптація, протидія впливам зовнішнього середовища, підвищення життєздатності, довготривалість, поліпшення стану

Джерело: сформовано автором на основі [72, 75, 77, 79, 81, 82]

ДОДАТОК В
РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ
ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Таблиця В.1 – Валовий внутрішній продукт виробничим методом за видами економічної діяльності у фактичних цінах, млн грн

Показник	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Валовий внутрішній продукт	1465198	1586915	1988544	2385367	2981227	3560302	3977198	4222026	5450849	5239114	6627961
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	128738	161145	239806	279701	303419	360998	356563	393077	593367	449148	500540
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	81259	79120	95141	131650	176851	214158	222210	193120	351148	229879	283500
Переробна промисловість	165055	194050	236692	291471	357160	410646	429084	426483	560527	398360	550961
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	42366	44836	53385	73809	85970	111856	124908	122878	180944	229907	308936
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	6573	7236	7924	8502	9880	11394	14436	16257	19143	16163	17783
Будівництво	36902	36876	38928	47457	64431	81259	107430	119441	150312	69299	103883
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	212090	233702	273989	318075	409256	471618	525974	588365	742123	645455	865700
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	104483	100889	134978	156745	190825	227140	264689	262453	295300	226716	289201
Тимчасове розміщування й організація харчування	10150	9927	11946	15551	18727	25112	35311	30834	49166	30057	42448
Інформація та телекомунікації	48372	52724	72596	89268	110296	138828	182667	209394	255635	206711	264730
Фінансова та страхова діяльність	66232	70601	67512	65445	83392	98953	115476	131903	161933	156365	166319
Операції з нерухомим майном	95272	99144	123021	145984	171674	206085	241493	268980	314763	236075	318975

Продовження таблиці В.1

Показник	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Професійна, наукова та технічна діяльність	47712	47139	55789	68460	86537	113354	141523	137192	157569	99294	134650
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	17715	18061	21624	29584	35471	48571	62238	59895	67873	53799	63263
Державне управління; обов'язкове соціальне страхування	68225	78731	95085	123065	163798	212789	266656	306533	336451	1136937	1419998
Освіта	77986	76068	82778	88996	133213	158620	172645	186049	235042	222862	217839
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	48247	46250	51480	58858	76140	77130	95435	113642	134883	150430	181142
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	12704	12339	12357	13554	17376	20375	24053	24338	31910	26113	39564
Надання інших видів послуг	13731	13881	14356	17053	22490	29010	38837	35891	46637	42622	53270

Джерело: сформовано автором на основі [7]

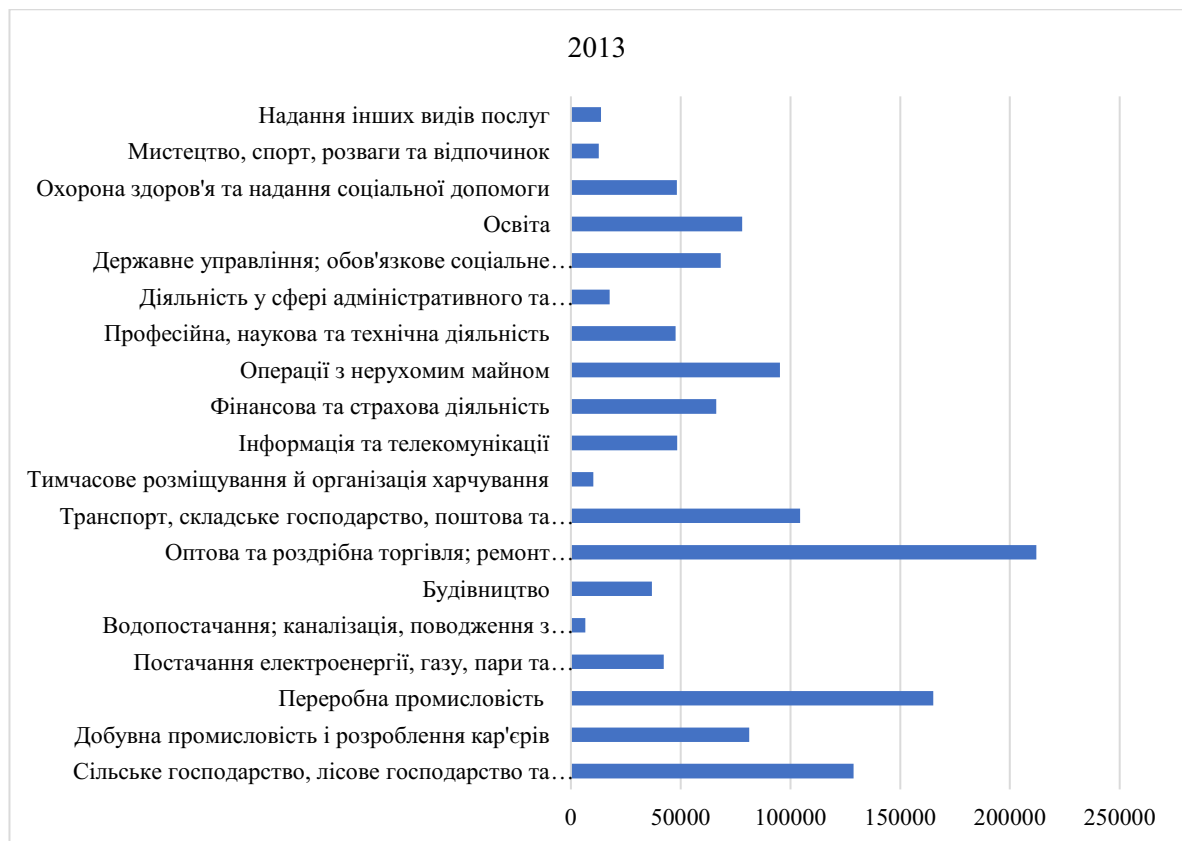

Рисунок В.1 – Розподіл валового внутрішнього продукту за галузями економіки за 2013 рік (фрагмент)

Джерело: побудовано автором на основі [7]

Рисунок В.2 – Розподіл валового внутрішнього продукту за галузями економіки за 2016 рік (фрагмент)

Джерело: побудовано автором на основі [7]

Рисунок В.3 – Розподіл валового внутрішнього продукту за галузями економіки за 2019 рік (фрагмент)

Джерело: побудовано автором на основі [7]

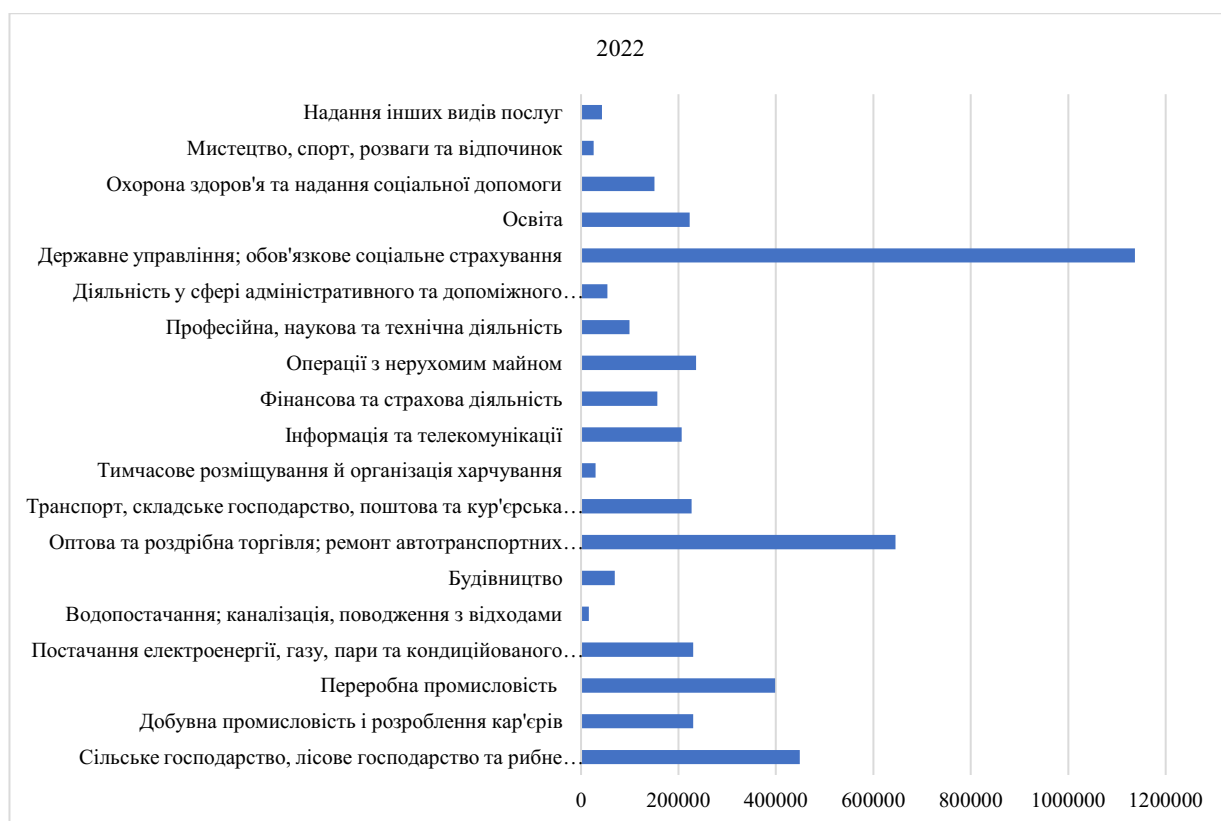

Рисунок В.4 – Розподіл валового внутрішнього продукту за галузями економіки за 2022 рік (фрагмент)

Джерело: побудовано автором на основі [7]

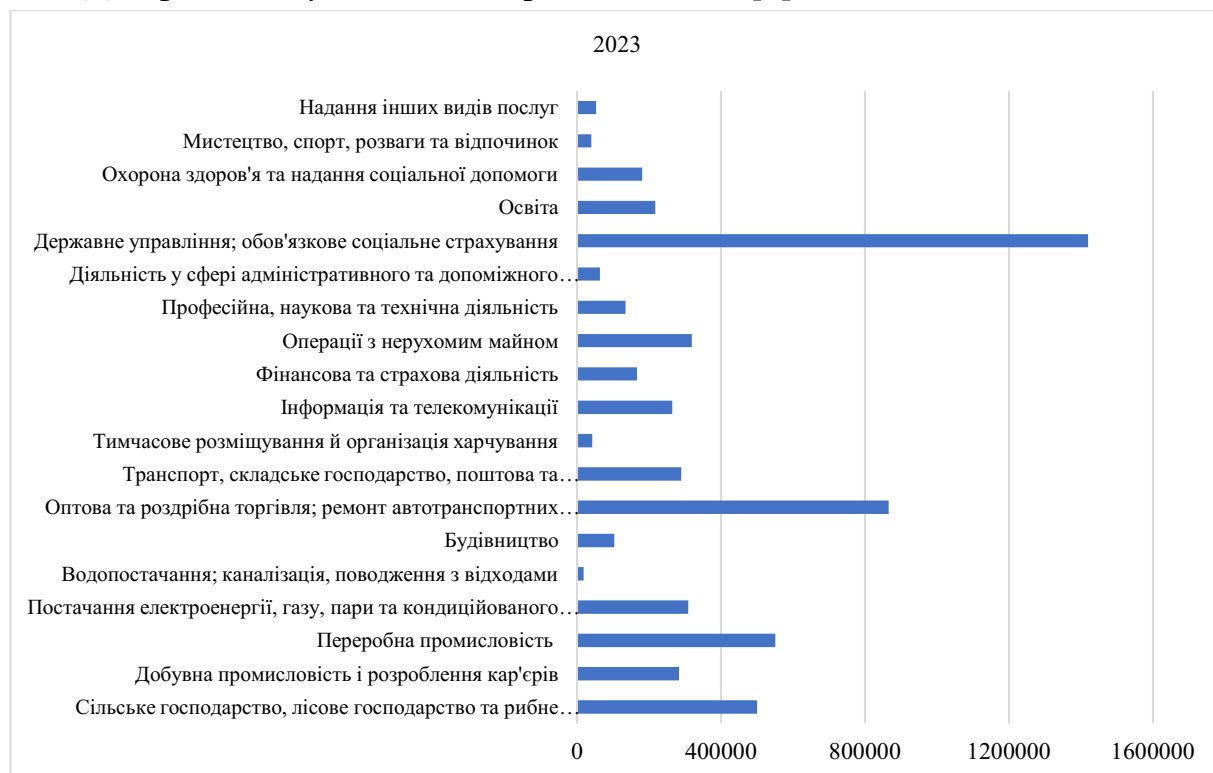

Рисунок В.5 – Розподіл валового внутрішнього продукту за галузями економіки за 2023 рік (фрагмент)

Джерело: побудовано автором на основі [7]

ДОДАТОК Г
МЕТОДИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ОЦІНКИ
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Таблиця Г.1 – Система показників оцінки рівня інноваційного розвитку підприємства

Складова	Показник	Розрахункова формула	Нормативне значення
1	2	3	4
Фінансово-економічна складова (С ₁)	1.1. Коефіцієнт поточної ліквідності	(Власний капітал + Забезпечення майбутніх витрат та виплат) / Активи підприємства	1,5 – 2,5
	1.2. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	(Оборотні активи / Короткострокові зобов'язання) _{поточний рік}	0,1-0,2
	1.3. Коефіцієнт швидкої ліквідності	(Оборотні активи / Поточні зобов'язання) _{поточний рік} / (Оборотні активи / Поточні зобов'язання) _{попередній рік}	1,0 – 1,5
	1.4. Коефіцієнт автономії	(Власний капітал / Активи підприємства)	>0,5
	1.5. Коефіцієнт загальної платоспроможності	(Власний капітал / Загальні зобов'язання)	>0,5
	1.6. Темп зростання оборотності кредиторської заборгованості, %	(Чистий дохід від реалізації продукції / Середній розмір кредиторської заборгованості) _{поточний рік} / (Чистий дохід від реалізації продукції / Середній розмір кредиторської заборгованості) _{попередній рік}	Зменшення показника
	1.7. Темп зростання оборотності дебіторської заборгованості, %	(Чистий дохід від реалізації продукції / Середній розмір дебіторської заборгованості) _{поточний рік} / (Чистий дохід від реалізації продукції / Середній розмір дебіторської заборгованості) _{попередній рік}	Зменшення показника
	1.8. Індекс постійного активу	Необоротні активи / Власний капітал	>0,5
	1.9. Рентабельність власного капіталу, %	(Чистий прибуток / Власний капітал)*100	>0,14
	1.10. Рентабельність реалізованої продукції, %	(Чистий прибуток / Собівартість реалізованої продукції)*100	Збільшення показника
	1.11. Темп зростання обсягів реалізованої продукції (в діючих цінах), %	(Дохід від реалізації) _{поточний рік} / (Дохід від реалізації) _{попередній рік} *100	Збільшення
	1.12. Темп зростання активів підприємства, %	(Активи підприємства) _{поточний рік} / (Активи підприємства) _{попередній рік} *100	Збільшення
	1.13. Темп зростання чистого прибутку, %	(Чистий прибуток) _{поточний рік} / (чистий прибуток) _{попередній рік} *100	Збільшення
	1.14. Темп зростання питомої ваги виробничих активів, %	(Питома вага виробничих активів) _{поточний рік} / (Питома вага виробничих активів) _{попередній рік} *100	Збільшення
Інноваційно-інвестиційна складова (С ₂)	2.1. Темп зростання валових інвестицій в основний капітал, %	(Валові інвестиції в основний капітал) _{поточний рік} / (Валові інвестиції в основний капітал) _{попередній рік} *100	Збільшення
	2.2. Темп зростання частки інвестицій на капітальне будівництво, %	(Частка інвестицій на капітальне будівництво) _{поточний рік} / (Частка інвестицій на капітальне будівництво) _{попередній рік} *100	Збільшення
	2.3. Темп зростання частки інвестицій на придбання нових основних виробничих фондів, %	(Частка інвестицій на придбання нових основних виробничих фондів) _{поточний рік} / (Частка інвестицій на придбання нових основних виробничих фондів) _{попередній рік} *100	Збільшення
	2.4. Темп зростання витрат на технологічні інновації, %	(Витрати на технологічні інновації) _{поточний рік} / (Витрати на технологічні інновації) _{попередній рік} *100	Збільшення
	2.5. Темп зростання витрат на інформатизацію, %	(Витрати на інформатизацію) _{поточний рік} / (Витрати на інформатизацію) _{попередній рік} *100	Збільшення

Продовження таблиці Г.1

1	2	3	4
Компетентнісна (С3)	3.1. Коефіцієнт обороту персоналу за прийомом	Кількість персоналу, який було зараховано до штату / Середньооблікова чисельність персоналу	Не має
	3.2. Коефіцієнт обороту за вибуттям робітників	Кількість звільнених за всіма причинами/ Середньооблікова чисельність персоналу	Не має
	3.3. Коефіцієнт підготовки до нових професій	Кількість персоналу, навченого новим професіям / Середньооблікова чисельність персоналу	Не має
	3.4. Коефіцієнт підвищення кваліфікації персоналу	Кількість персоналу, який підвищив кваліфікацію / Середньооблікова чисельність персоналу	Не має
	3.5. Темп зростання чисельності штатного персоналу, %	(Чисельність штатного персоналу поточний рік / Середньооблікова чисельність персоналу попередній рік)*100	Не має
Організаційно-виробнича (С4)	4.1. Темп зростання частки основних засобів в виробничому потенціалі, %	(Частка основних фондів в виробничому потенціалі поточний рік / Частка основних засобів в виробничому потенціалі попередній рік)*100	Збільшення
	4.2. Темп зростання частки запасів в виробничому потенціалі, %	(Частка запасів в виробничому потенціалі поточний рік / Частка запасів в виробничому потенціалі попередній рік)*100	Зменшення
	4.3. Темп зростання частки незавершеного виробництва в виробничому потенціалі, %	(Частка незавершеного виробництва в виробничому потенціалі поточний рік / Частка незавершеного виробництва в виробничому потенціалі попередній рік)*100	Зменшення
	4.4. Коефіцієнт зносу основних засобів, %	(Сума зносу основних засобів / Первісна вартість основних засобів)*100	Зменшення
	4.5. Коефіцієнт надходження основних засобів, %	(Вартість основних засобів, що надійшли / Вартість основних засобів на кінець періоду)*100	Збільшення
	4.6. Коефіцієнт вибуття основних засобів, %	(Вартість основних засобів, що вибули / Вартість основних виробничих фондів на початок періоду)*100	Зменшення
	4.7. Темп зростання продуктивності праці, %	(Дохід (виручка) від реалізації продукції / Середньооблікова чисельність персоналу) поточний рік / (Дохід (виручка) від реалізації продукції / Середньооблікова чисельність персоналу) попередній рік	Збільшення
	4.8. Темп зростання фондоозброєності, %	(Фондоозброєність поточний рік / Фондоозброєність попередній рік)*100	Збільшення
4.9. Темп зростання фондівіддачі, %	Готова продукція / Вартість ОЗ	Не має	

Джерело: узагальнено автором на основі [36-38, 42]

Таблиця Г.2 – Результати факторного аналізу за допомогою метода ГОЛОВНИХ КОМПОНЕНТ (Factor Loading Matrix after Varimax Rotation)

	<i>Factor 1</i>	<i>Factor 2</i>	<i>Factor 3</i>	<i>Factor 4</i>
Factor 1	-0,332974	0,88358	-0,323931	0,0590092
Col_2	0,957726	0,176115	0,198377	-0,111317
Col_3	-0,412735	0,785465	-0,436793	0,411096
Col_4	-0,316631	-0,0241122	-0,0516539	-0,946834
Col_5	-0,142469	0,634366	0,070785	0,756487
Col_6	-0,055687	-0,251413	0,8265	0,500587
Col_7	-0,348773	-0,139802	-0,0248514	0,926388
Col_8	0,0568384	-0,295221	-0,589061	0,750081
Col_9	0,768826	-0,118447	0,587386	0,223282
Col_10	-0,0538478	0,922549	-0,351077	0,150829
Col_11	-0,170335	-0,762487	-0,220985	0,583751
Col_12	0,964517	-0,0412015	-0,256659	-0,0462052
Col_13	0,722182	-0,10834	-0,04636	-0,681591
Col_14	-0,784045	0,25041	0,555216	-0,119602
Col_15	-0,0259883	-0,999219	-0,0227122	0,0192445
Col_16	0,948913	-0,0921749	-0,287355	0,0921643
Col_17	-0,831345	0,514719	-0,024322	0,20818
Col_18	-0,392126	0,781935	0,484565	0,00346388
Col_19	-0,547585	0,82465	0,140802	-0,0166809
Col_20	0,111172	0,30804	-0,889757	0,317937
Col_21	-0,336667	-0,0115809	0,921642	0,192605
Col_22	0,711409	-0,0493961	0,649702	-0,263336
Col_23	-0,0636947	0,765248	0,520077	-0,373975
Col_24	-0,981421	0,179501	0,0327972	-0,0593027
Col_25	0,0129375	-0,974174	0,225283	0,0080974
Col_26	-0,386627	0,888513	-0,246873	-0,0108473
Col_27	0,399335	0,760649	-0,460059	0,224256
Col_28	0,618977	0,0157135	-0,286326	0,73119
Col_29	0,536608	-0,129956	0,304515	-0,776166
Col_30	-0,545508	-0,763291	-0,479097	0,181472
Col_31	0,864216	-0,22399	-0,338718	-0,297035
Col_32	0,0967897	-0,150122	0,777605	-0,602848
Col_33	0,163604	0,0923027	-0,896478	0,4013

The StatAdvisor

This table shows the equations which estimate the common factors after rotation has been performed. Rotation is performed in order to simplify the explanation of the factors. The first rotated factor has the equation

$$\begin{aligned}
 & -0,332974 * \text{Factor 1} + 0,957726 * \text{Col}_2 - 0,412735 * \text{Col}_3 - 0,316631 * \text{Col}_4 - 0,142469 * \text{Col}_5 - 0,055687 * \text{Col}_6 - \\
 & 0,348773 * \text{Col}_7 + 0,0568384 * \text{Col}_8 + 0,768826 * \text{Col}_9 - 0,0538478 * \text{Col}_{10} - 0,170335 * \text{Col}_{11} + \\
 & 0,964517 * \text{Col}_{12} + 0,722182 * \text{Col}_{13} - 0,784045 * \text{Col}_{14} - 0,0259883 * \text{Col}_{15} + 0,948913 * \text{Col}_{16} - \\
 & 0,831345 * \text{Col}_{17} - 0,392126 * \text{Col}_{18} - 0,547585 * \text{Col}_{19} + 0,111172 * \text{Col}_{20} - 0,336667 * \text{Col}_{21} + \\
 & 0,711409 * \text{Col}_{22} - 0,0636947 * \text{Col}_{23} - 0,981421 * \text{Col}_{24} + 0,0129375 * \text{Col}_{25} - 0,386627 * \text{Col}_{26} + \\
 & 0,399335 * \text{Col}_{27} + 0,618977 * \text{Col}_{28} + 0,536608 * \text{Col}_{29} - 0,545508 * \text{Col}_{30} + 0,864216 * \text{Col}_{31} + \\
 & 0,0967897 * \text{Col}_{32} + 0,163604 * \text{Col}_{33}
 \end{aligned}$$

where the values of the variables in the equation are standardized by subtracting their means and dividing by their standard deviations. It also shows the estimated communalities, which can be interpreted as estimating the proportion of the variability in each variable attributable to the extracted factors.

Джерело: сформовано автором за результатами розрахунків

Таблиця Г.3 – Визначення найбільш впливових змінних за методом ГОЛОВНИХ КОМПОНЕНТ

Номер показника	Factor 1		Factor 2		Factor 3		Factor 4	
	Позитивні	Від'ємні	Позитивні	Від'ємні	Позитивні	Від'ємні	Позитивні	Від'ємні
1			0,88358					
2	0,957726							
3			0,785465					
4								-0,946834
5							0,756487	
6					0,8265			
7							0,926388	
8							0,750081	
9	0,768826							
10			0,922549					
11				-0,762487				
12	0,964517							
13	0,722182							
14		-0,784045						
15				-0,999219				
16	0,948913							
17		-0,831345						
18			0,781935					
19			0,82465					
20						-0,889757		
21					0,921642			
22	0,711409							
23			0,765248					
24		-0,981421						
25				-0,974174				
26			0,888513					
27			0,760649					
28							0,73119	
29								-0,776166
30				-0,763291				
31	0,864216							
32					0,777605			
33						-0,896478		

Джерело: сформовано автором за результатами розрахунків

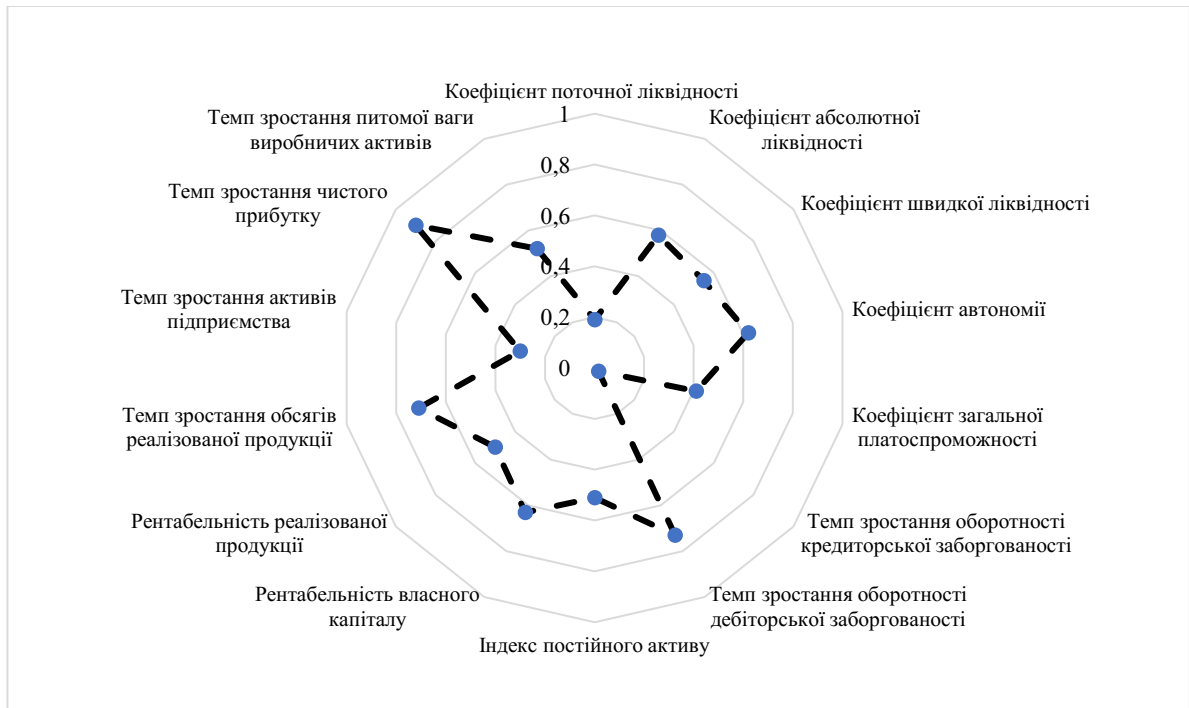

Рисунок Г.1 – Розподіл часткових показників в межах інтегрального показника фінансово-економічної складової

Джерело: сформовано автором за результатами розрахунків

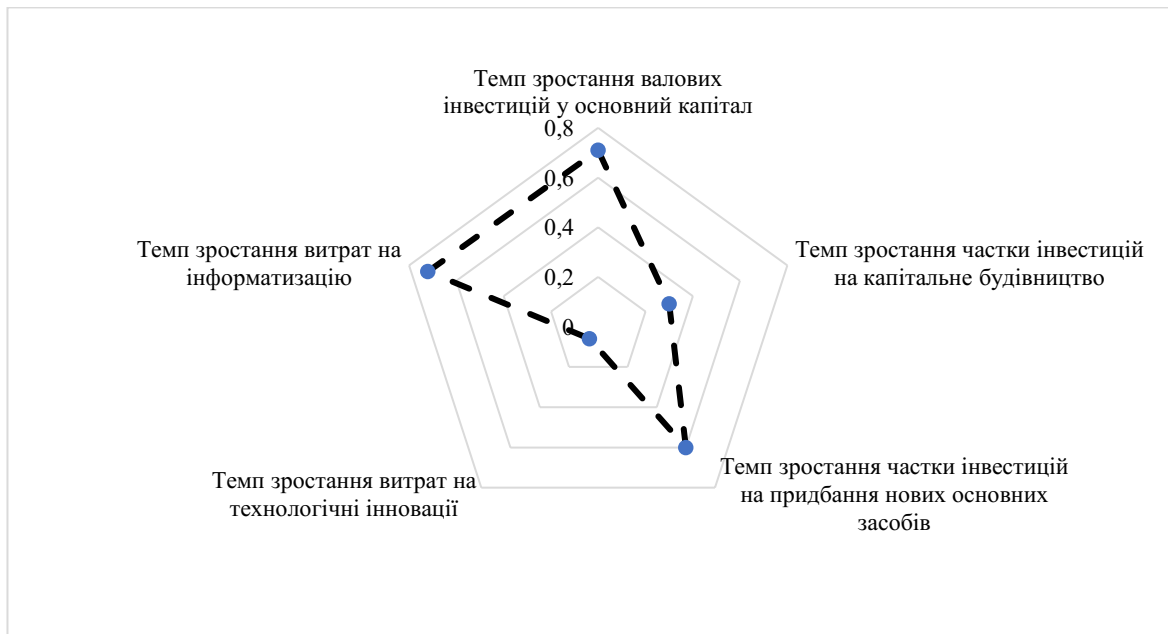

Рисунок Г.2 – Розподіл часткових показників в межах інтегрального показника інноваційно-інвестиційної складової

Джерело: сформовано автором за результатами розрахунків

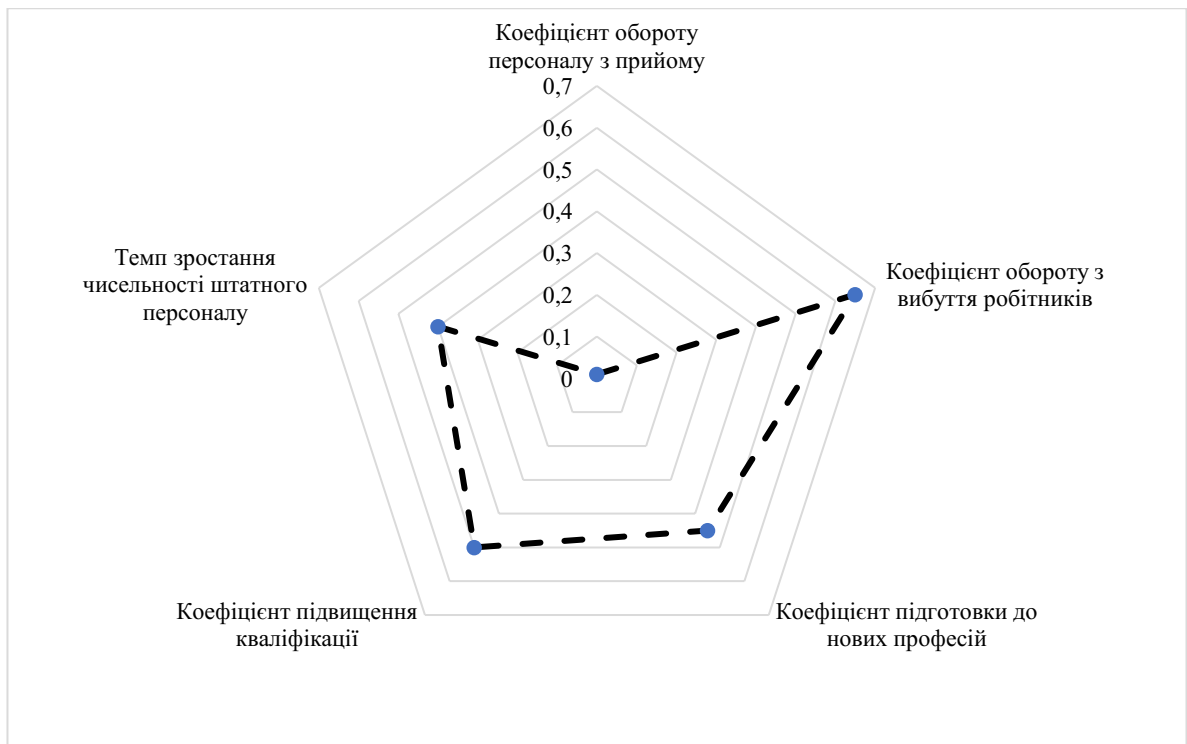

Рисунок Г.3 – Розподіл часткових показників в межах інтегрального показника компетентнісної складової

Джерело: сформовано автором за результатами розрахунків

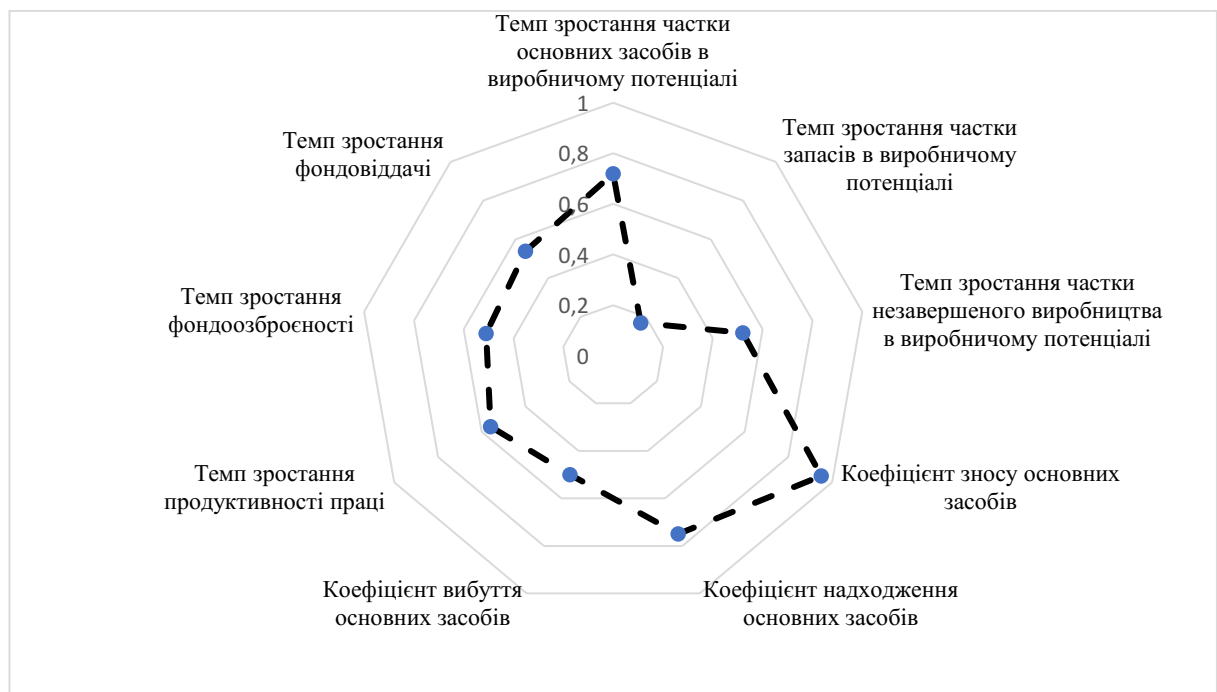

Рисунок Г.4 – Розподіл часткових показників в межах інтегрального показника організаційно-виробничої складової

Джерело: сформовано автором за результатами розрахунків

ДОДАТОК Д
СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Грінько А. П., Бондарчук Л. В., Ткаченко А. Г., Шапошник Б. В. Стратегічне управління стійким розвитком підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2022. № 9/1. С. 5–8. DOI: [https://doi.org/10.37634/efp.2022.9\(1\).1](https://doi.org/10.37634/efp.2022.9(1).1).
2. Перепелюкова О. В., Ткаченко А. Г. Оцінювання просторових викликів і тенденції розвитку системи економічної безпеки промислових підприємств. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Том 8. № 3. С. 146–151. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-3-21>.
3. Полозова Т. В., Ткаченко А. Г. Організаційно-економічний механізм функціонування компетентної організації. *Актуальні проблеми економіки та права*. 2024. № 3. С. 43–50. DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2024-3-9>.
4. Полозова Т. В., Ткаченко А. Г. Модель інноваційного розвитку компетентної організації. *Економічний простір*. 2024. № 191. С.384–389. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/191-65>.
5. Ткаченко А. Г. Теоретико-методичні засади оцінки інноваційного розвитку промислового підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2024. № 90. С. 33–39. DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.90-5>.
6. Ткаченко А. Г. Сучасні тенденції інноваційної діяльності промислових підприємств України. *Науковий вісник Полісся*. 2024. № 2(29). С. 283–294. DOI: [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-2\(29\)-283-294](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-2(29)-283-294)
7. Ткаченко А. Г. Систематизація підходів до формування механізму забезпечення інноваційного розвитку підприємства на основі компетентнісного підходу. *Економічний простір*. 2025. № 197. С.232–129. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.197.232-239>.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

8. Ткаченко А. Г. Інформаційна безпека України. *23-й Міжнародний молодіжний форум «Радіоелектроніка і молодь у XXI столітті»*. Збірник матеріалів форуму. Т.10. Харків: ХНУРЕ, 2019. С. 160–161.

9. Колупаєва І. В., Ткаченко А. Г. Економічна суть механізму інноваційного розвитку підприємства. Економічна суть і класифікація фінансових інвестицій. *Сучасні стратегії економічного розвитку: наука, інновації та бізнес-освіта*. Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 3 листопада 2020 р.) / За заг. ред. Т. В. Полозової [та ін.]. Харків: ХНУРЕ, 2020. С. 161–164.

10. Полозова Т. В., Шейко І. А., Ткаченко А. Г. Технології Big Data при прийнятті економічних рішень: переваги та виклики на шляху використання. *Інформаційні системи та технології: матеріали статей 9-ї Міжнародної науково-технічної конференції*, Харків, 17-20 листопада 2020 року / наук. ред. А. Д. Тевяшев, Л. Б. Петришин, В. Г. Кобзєв. ХНУРЕ. Х.: Друкарня Мадрид, 2020. С.154–157.

11. Ткаченко А. Г. Сутність механізму інноваційного розвитку підприємства. *25-й Міжнародний молодіжний форум «Радіоелектроніка та молодь у XXI столітті»*. Зб. матеріалів форуму. Т. 7, 10. Харків: ХНУРЕ. 2021. С. 190–191.

12. Kolupaieva I. V., Tkachenko A. G. Mechanism of Innovative Development of the Enterprise: Economic Essence And Elements. *Сучасні стратегії економічного розвитку: наука, інновації та бізнес-освіта*. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 2 листопада 2021 р.) / За заг. ред. Т. В. Полозової [та ін.]. Харків: ХНУРЕ, 2021. С. 29–30.

13. Колупаєва І. В., Шитіков М. Ф., Ткаченко А. Г. Європейський досвід розвитку «розумних міст». *Сучасні стратегії економічного розвитку: наука, інновації та бізнес-освіта*. Матеріали III Міжнародної науково-

практичної конференції (м. Харків, 1 листопада 2022 р.) / За заг. ред. д.е.н., проф. Т. В. Полозової. Харків. ХНУРЕ. 2022. С. 163–165.

14. Шейко І. А., Ткаченко А. Г. Адаптація фірм до цифрових інновацій: орієнтація в новому економічному ландшафті. *Сучасні стратегії економічного розвитку: наука, інновації та бізнес-освіта*. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 1 листопада 2023 р.) / За заг. ред. д.е.н., проф. Т. В. Полозової. Харків. ХНУРЕ. 2023. С. 217–219.

15. Ткаченко А. Г. Напрями інноваційного розвитку промислових підприємств. *28-й Міжнародний молодіжний форум «Радіоелектроніка та молодь у XXI столітті»*. Зб. матеріалів форуму. Т. 8. Харків: ХНУРЕ. 2024. С. 44–45.

16. Ткаченко А. Г., Герасимюк Д. Ю., Гурєєва К. А. Роль компетентностей в інноваційному розвитку підприємства. *Сучасні стратегії економічного розвитку: наука, інновації та бізнес-освіта*. Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 3 грудня 2024 р.) / За заг. ред. д.е.н., проф. Т. В. Полозової. Харків. ХНУРЕ. 2024. С. 167–169.

17. Ткаченко А. Вплив факторів зовнішнього середовища на інноваційну діяльність підприємств. *Collection of Scientific Papers with the Proceedings of the 3rd International Scientific and Practical Conference «Evolving Science: Theories, Discoveries and Practical Outcomes»* (February 3-5, 2025. Zurich, Switzerland). European Open Science Space, 2025. С. 26–28.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

18. Kolupaeva I. V., Tkachenko A. G. Definition of the Concept «Mechanism of Innovative Development of Enterprise». Економічні та безпекові виклики сучасного бізнес-середовища: колективна монографія / За заг. ред. д.е.н., проф. Т. В. Полозової. Харків: ХНУРЕ, 2020. С. 162–168.

19. Колупаєва І. В., Шапошник Б. В., Ткаченко А. Г. Теоретичні аспекти оцінки ризику в системі економічної безпеки суб'єктів господарювання. Сучасні економічні стратегії: інновації, безпека та сталий розвиток: колективна монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. Т. В. Полозової, д.е.н., проф. І. В. Колупасвої, к.е.н., доц. О. В. Мурзабулатової. Харків: ХНУРЕ, 2021. С. 253–259.

20. Sheiko I. A., Tkachenko A. G., Polozov O. V. Analysis of Digital Business Transformation Models in European Union. Сучасні тенденції сталого розвитку: теорія, методологія, практика: колективна монографія / За заг. ред. д.е.н., проф. Т. В. Полозової. Харків: ХНУРЕ, 2022. С. 135–141.

21. Ткаченко А. Г., Шапошник Б. В. Кіберстійкість для підвищення економічної безпеки підприємств. Функціонування соціально-економічних систем в контексті цілей сталого розвитку: колективна монографія / За заг. ред. д.е.н., проф. Т. В. Полозової. Харків: ХНУРЕ, 2023. С. 396–406.

22. Полозова Т. В., Ткаченко А. Г., Осадчук І. О., Осадчук М. О. Механізми мінімізації ризиків економічної безпеки в процесі цифрової трансформації підприємств. Сталий економічний розвиток: інноваційні підходи та стратегічні перспективи: колективна монографія / За заг. ред. д.е.н., проф. Т. В. Полозової. Харків: ХНУРЕ, 2024. С. 248–261.